

ÜNİVERSİTELERİN MİSYON İFADELERİNİN TEMATİK OLARAK İNCELENMESİ

İmam Bakır ARABACI

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Elazığ, Türkiye

Gönül ŞENER

Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkiye

İlk Kayıt Tarihi: 11.10.2013

Yayına Kabul Tarihi: 27.11.2013

Özet

Bu araştırmada, Türkiye'deki üniversitelerin misyon ifadelerinde kullandıkları öğeleri tematik açıdan değerlendirmek, bu öğelerden hangilerinin ne sıklıkla kullanıldığını ve benzerliklerini açık bir şekilde ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaçla Türkiye'deki 103 devlet ve 65 vakıf üniversitesinin web sayfalarında yer alan misyon ifadeleri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. Ancak yapılan incelemede 9 devlet ve 19 vakıf üniversitesinin web sayfalarında misyon ifadelerine rastlanmadığı için, ulaşılan 94 devlet ve 46 vakıf üniversitesinin misyon ifadeleri incelemeye alınmıştır. Bu ifadeler genel olarak incelendiğinde; üniversitelerin "Eğitim Öğretim Hizmeti" temasına ilişkin görev tanımlarını daha sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Kullanım sıklığına göre bu temayı "Toplumsallık", "Evrensellik", "Bilim ve teknoloji", "Değerler", "Faaliyet alanı" ve "Demokrasi" temaları izlemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Üniversite, misyon ifadesi, içerik analizi*

THE THEMATIC EXAMINATION OF UNIVERSITIES' EXPRESSIONS OF MISSION

Abstract

This study intends to assess thematically the elements used in the Turkish universities' expressions of mission and to present what items are expressed and how frequent they are used and to exhibit their similarities clearly. To that end, 103 state and 65 foundation universities' expressions of mission which are published on their web pages in Turkey constituted the target population of this study. However, 94 state and 19 foundation universities' expressions of mission were addressed in this study because 9 state and 19 foundation universities haven't published their expressions of mission on their web pages. When those expressions are generally addressed, it is seen that universities express their missions under the theme of "Education and Training Service" more frequently. This theme is followed by "Collectivism", "Universalism", "Science and Technology", "Values", "Field of Activity" and "Democracy" themes according to the frequency of use.

Keywords: *University, expression of mission, content analysis*

1. Giriş

Günümüzde, özellikle bilgi teknolojilerinde yaşanan değişimlere bağlı olarak hayatın bütün alanlarında olduğu gibi eğitim örgütlerinde de hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişim bütün örgütleri etkileyerek, örgütleri bu değişime uyum sağlamaya yönelik tedbirler almaya zorlamaktadır. Dolayısıyla örgütler bu değişimlere ayak uydurmak ve kendilerini sürekli olarak geliştirmek için geleceği planlamak zorundadır (Nartgün, 2004). Bu bağlamda geleceğe yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve geleceğin planlanmasında stratejik planlama gittikçe artan bir öneme sahip olmaktadır (Arabacı, 2007:87). Stratejik planlama, örgütlerin çevreleri ile uyumunu sağlamak ve risk oluşturabilecek durumları en aza indirmek için stratejilerin belirlendiği ve planlandığı bir süreçtir. Aynı zamanda stratejik planlama, örgüt yöneticilerinin uzun vadeli hedeflerinin oluşmasında ve örgüt politikalarının belirlenmesinde üstlendiği rol ve faaliyetlere yön verecek olan tercihleri de içeren bir araçtır. Örgütler için bu denli büyük öneme sahip olan stratejik planlama sürecinin başında örgütün stratejik yönelimini ve varlık nedenini ortaya koyan misyon bildirimini görmektedir (Sabuncuoğlu ve Gök, 2008:124). Misyon bildirimini, strateji oluşturma sürecinde önemli bir başlangıç noktası olarak kabul edilir. Çünkü stratejiler, mevcut misyona göre analiz edilir ve belirlenir. Örgütlerin kuruluş ve varlık nedeninin yanı sıra, iş felsefesinin ne olacağı, hangi değerlere sahip olacağı, diğer örgütlerden farklılıklarının ne olacağını tanımlanmış olması misyon ile belirlenir. Kısaca örgütün kimliğini belirleyen temel özellik, misyonla kazanılır (Önemli, 2010:9).

Örgütün faaliyetlerine anlam katan ve en temel unsur olarak ifade edilen misyon kavramı, örgüt açısından “Niçin varız?” sorusunun yanıtıdır (Akgemici, 2008:23; Doğan, 2002:147; Ertuna, 2008:89). Daha geniş anlamda misyon, örgütün hedefine ulaşabilmesi için izleyeceği rotayı belirleyen, örgüt fonksiyonları için rehber görevi gören, kararların verilmesine dayanak oluşturan, her bir ekip üyesinin başvuracağı ana kaynaktır (Kılıç, 2010:91; Sönel, 2007:10; Şengel, 2010). Diğer bir ifadeyle misyon, uzun dönemde örgütün başarısını artırarak stratejik yönetimin etkili olmasını sağlayan ve strateji oluşturma sürecinin başlangıcı olarak kabul edilen önemli bir öğedir. Misyon aynı zamanda bütün amaç ve planların geliştirilmesine temel oluşturan örgütün değerlerini, isteklerini ve varlık sebebini açıklayan bir ifadedir. Kısaca misyon, bir örgütü diğerlerinden ayıran temel faaliyet alanları ve çalışmaların genel tanımını ifade etmektedir (Daft, 1997, akt: Özdaşlı vd., 2012).

Stratejik yönetimin kilit parçası olarak görülen misyonun örgütlere sağladığı yararlar genel olarak aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (Ackoff, 1987:30-31; Bart, 1996: 479-493; Bartkus vd., 2000:23-28): Çalışanları örgütün hedef ve amaçları doğrultusunda yönlendirmek, örgütü amaçları üzerinde tutacak bir kontrol mekanizması oluşturmak, günlük karar alımlarına rehber olmak, davranış kalıpları oluşturmak, örgüt içerisinde paylaşılan ortak bir kültür ya da değerler dizisi oluşturmak, olası bir kriz döneminde örgütün tekrardan hedef ve amaçları üzerinde odaklanmasına fırsat sağlamak, paydaş grupları arasındaki rekabeti dengelemek, kaynak sağlamada temel

oluşturmak, örgüt performansının artırılması ve ortak bir hedefin başarılması yönünde çalışanları motive etmektir.

Öte yandan etkili bir misyon ifadesinde bulunması gerekli özellikler ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Alkoç, 2010; Köseoğlu ve Ocak, 2010): Misyon, uzun dönemli bir amaçtır./ Misyon, örgüte özgüdür ve sadece o örgüte ait olmalıdır. / Misyon, paylaşılan ortak değer ve inançlardan oluşur./ Misyon, üretilen ürün ve hizmet yerine daha geniş olarak pazara odaklanır./ Misyon, nicelikle değil, nitelikle ilgili bir değerdir./ Misyon, her zaman daha iyiye ve daha üstün başarıya yöneliktir./ Misyon, örgüt çalışanlarının bütünüyle ilgilidir.

Örgütün sunduğu tüm hizmet ve faaliyetleri kapsayan ve bir şemsiye kavram olarak bilinen misyon ifadeleri uzun dönemli olarak tasarlanır. Şartlar çok değişmedikçe örgütün yaşam süresi boyunca aynı kalabilir. Misyon ifadelerinin sık olarak değişmesi, örgütün iç ve dış paydaşlarına karşı olan güvenilirliği ve imajı üzerinde olumsuz etkilere yol açar. Bununla birlikte uzun dönemli olarak düzenlenen misyon ifadeleri, zaman içerisinde, örgütün içinde bulunduğu şartların değişmesiyle değişebilir ve ifadelerin yeniden düzenlenmesi gerekebilir. Misyon ifadelerinin değişmesi bazen yavaş olabileceği gibi bazen de çok hızlı olabilir (Ertuna, 2008:95; Alkoç, 2010:25).

Ülkenin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan üniversitelerin kaliteli eğitim öğretim hizmeti vermesi değişen dünyada her geçen gün önemli hale gelmektedir. Kaliteyi sağlamak ve geleceği planlamak için hazırlanan stratejik planların önemi de artmaktadır. Bu bağlamda üniversitelerin kuruluş aşamasında oluşturdukları stratejik planlarda yer alan misyon ifadelerinde nasıl eğitim öğretim hizmeti verdikleri yönünde önemli ipuçları vardır (Kunt, 2012). 1982 Anayasasının 130. ve 2547 sayılı yasanın 4. Maddesinde, dünyadaki diğer üniversitelerde olduğu gibi Türk üniversitelerinin “eğitim-öğretim”, “bilimsel araştırma” ve “topluma hizmet”i temel amaç olarak almaları gerektiği vurgulanmaktadır (Erdem, 2005). Üniversitelerin öz görevini belirten misyon ifadeleri üniversite üyesi olan her bireyin o üniversiteye ait misyonu bilmesi, anlaması ve onu yaşayabilmesi açısından önemlidir. Misyonun üniversite üyelerince paylaşılması, benimsenmesi ve özümsemişi başarıya ulaşmasının ön koşuludur. Zira misyon ifadelerini yazıp üniversite duvarlarına asmak, ya da internet sayfalarına koyup mucizeler gerçekleştireceğini beklemek akılcı olmaz. Aksine, misyonların ne olduğu konusunda üniversite üyelerini bilgilendirmek, çarpıcı misyonların oluşturulması ve eyleme geçirilmesi sürecinde tüm üyelerin katılım ve desteğini almak üniversitelerin başarı ve geleceği açısından önemli bir etkiye sahip olacaktır (Doğan, 2008:97). Dolayısıyla üniversitelerin oluşturduğu misyon ifadeleri onların var oluş nedenini ortaya koyması açısından önem taşımaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’deki üniversitelerin misyon ifadelerinde kullandıkları öğeleri tematik açıdan değerlendirmek, bu öğelerden hangilerinin ne sıklıkla kullanıldığını, benzerliklerini açık bir şekilde ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

- 1) Üniversitelerin stratejik planlarında yer alan misyon ifadeleri hangi ana temalar altında toplanabilir?
- 2) Üniversitelerin, misyon ifadelerinde yer alan temalar hangi kategoriler altında toplanabilir?
- 3) Üniversitelerin, misyon ifadelerinde yer alan ana temalar ve temalara bağlı kategoriler arasında benzerlik var mıdır?
- 4) Üniversitelerin, misyon ifadelerinde yer alan ana temalar ve temalara bağlı kategorilerin kullanılma sıklığı nedir?

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma; Türkiye’de yer alan üniversitelerin misyon ifadelerinde kullandıkları öğeleri tematik açıdan değerlendirmeyi amaç edindiği için, araştırma konusunun doğasına uygun olarak Olgubilim/Fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır. Olgular; yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Olgularla günlük yaşantıda sık sık karşılaşılsa da bu tanışıklık onların tam olarak anlaşıldığı anlamına gelmez. İnsanlara tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamının kavranamadığı olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için Olgubilim iyi bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 14/12/2012 tarihi itibarıyla Türkiye’de yer alan 103 devlet ve 65 vakıf üniversitesinin web sayfalarında yer alan misyon ifadeleri oluşturmaktadır. Yapılan incelemede 9 devlet ve 19 vakıf üniversitesinin web sayfalarında misyon ifadelerine rastlanmamış, misyon ifadelerine ulaşılan 94 devlet ve 46 vakıf üniversitesinin misyon ifadeleri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

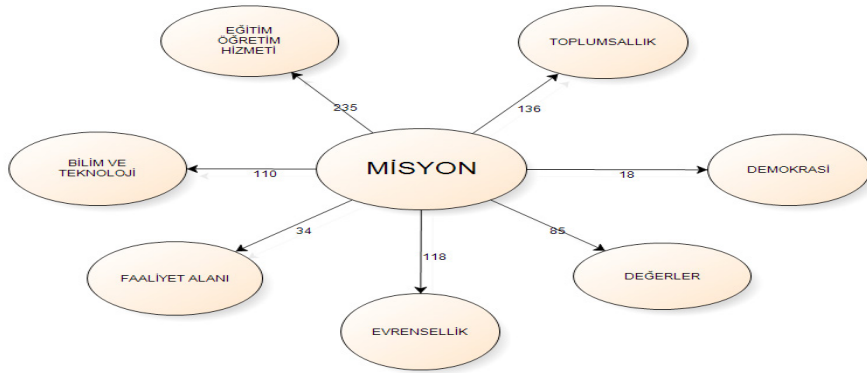
Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsamaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2011). Verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır. İçerik analizinde, temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunu okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yolla veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır (Yıldırım, Şimşek, 2011). Verilerin analizinde ilk olarak Türkiye’de yer alan devlet ve vakıf üniversitelerin web sayfalarından misyon ifadelerine ulaşılmıştır. Web sayfalarında ulaşılan bütün misyon ifadeleri Nvivo paket programına aktarıl-

mak üzere önce bir Word sayfasında toplanmıştır. Daha sonra bu ifadeler tek tek incelenmiştir. Birbirine yakın olan ifadelerden yola çıkarak gruplandırmalar yapılmış bu işlemlerin sonucunda yedi ana tema ve 29 kategori oluşturulmuştur. Araştırmayı yürüten iki araştırmacı, bu işlemleri birbirinden bağımsız olarak yapmışlardır. Daha sonra bir araya gelen araştırmacılar, farklı temalar altında değerlendirdikleri görüşler üzerinde tartışarak uzlaşmaya varmışlardır. Buna göre araştırmacılar 22 ifadenin yerlerinin değiştirilmesi konusunda görüş birliği sağlamışlardır. Bu sayede araştırmanın iç geçerliği sağlanmıştır. Araştırmanın dış geçerliğinin sağlanması için araştırmanın yöntemi ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. İçerik analizi ile elde edilen verilerin güvenilirliğinin sağlanması için, Miles ve Huberman'ın geliştirdiği “Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” formül kullanılmıştır (Saban, 2008). Buna göre araştırmacılar arasındaki güvenilirlik oranı $P = 827 / (827 + 22) \times 100 = \%97$ olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya birden fazla araştırmacının katılması, araştırma sürecinin açık bir şekilde ortaya konması, ham verilerin saklı olması, araştırma verileri ile araştırmacının mesleki yaşantısında yaptığı gözlemlerle uyumu ve teyit edilmesi nitel araştırmada güvenilirlik ölçütlerini (Yıldırım, Şimşek, 2011) karşılamaktadır.

3. Bulgular ve Yorum

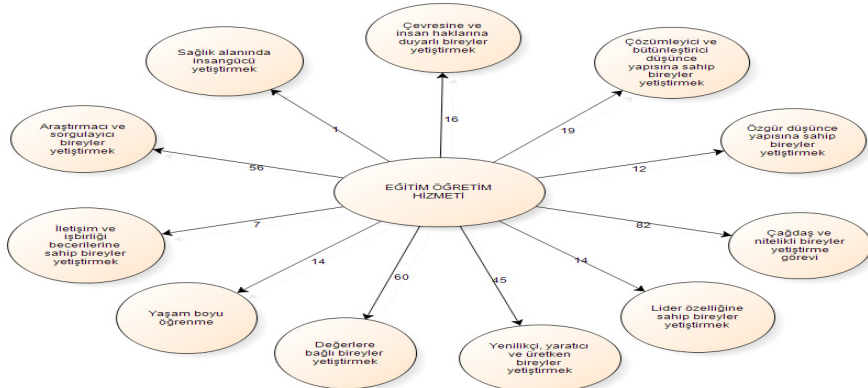
Üniversitelerin misyon ifadeleri genel olarak incelendiğinde misyon ifadelerinin üniversiteden üniversiteye farklılık gösterdiği görülmüştür. Bazı üniversiteler misyon ifadelerini maddeler halinde açıklarken (Boğaziçi Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi gibi) bazıları cümle olarak açıklamışlardır. Bazıları tek cümleyle açıklarken (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Yeni Yüzyıl Üniversitesi gibi) bazıları uzun paragraf (Gazi Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi gibi) şeklinde açıklamışlardır. Bu bölümde Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinin web sayfalarında yer alan misyon ifadelerine ilişkin oluşturulan ana temalar ve bu ana temalara bağlı kategoriler incelenmiştir. Misyon ifadesine bağlı ana temalar ve frekans değerleri Şekil 1’deki gibi gösterilmiştir.

Şekil 1. Türkiye’deki Üniversitelerin Misyon İfadelerine İlişkin Oluşturulan Ana Temalar ve Frekans Değerleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi üniversitelerin misyon ifadeleri tek tek incelenerek elde edilen veriler yedi ana tema atında toplanmıştır. Bu inceleme sonunda üniversitelerin misyon ifadelerinde en çok yer verdikleri görev tanımının “Eğitim öğretim hizmeti” olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucu bu tema ile ilgili 235 misyon ifadesine rastlanmıştır. Bu temayı “Toplumsallık” (f=136), “Evrensellik” (f=118), “Bilim ve teknoloji” (f=110), “Değerler” (f=85), “Faaliyet alanı” (f=34), “Demokrasi” (f=18) temaları izlemiştir.

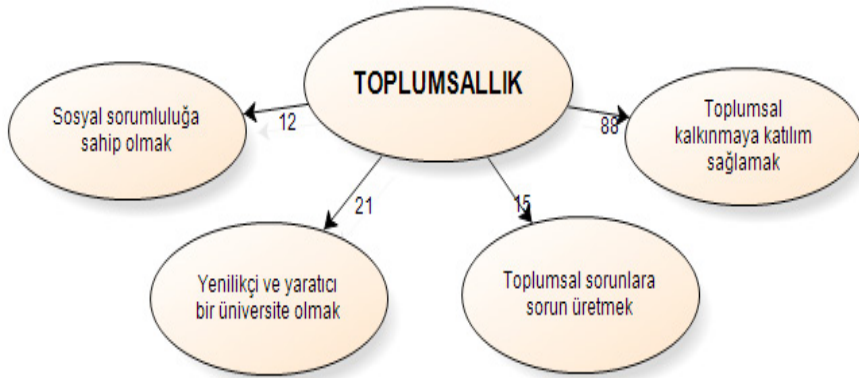
Üniversitelerin sıklıkla yer verdikleri görev tanımı olan “Eğitim öğretim hizmeti” temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 2’deki gibidir.

Şekil 2. Eğitim Öğretim Hizmeti Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

Üniversitelerin en temel görevleri arasında sayılan “Eğitim öğretim hizmetine” ilişkin misyon ifadeleri incelendiğinde, bu ifadelerin 11 kategori altında toplandığı görülmüştür. Üniversitelerin “Eğitim öğretim hizmeti” kapsamında en çok yer verdikleri görev tanımı “Çağdaş ve nitelikli bireyler yetiştirme” (f=82) ifadesidir. Bu temayı “Değerlere bağlı bireyler yetiştirmek” (f=60), “Araştırmacı ve sorgulayıcı bireyler yetiştirmek” (f=56), “Yenilikçi yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirmek” (f=45) kategorileri izlemektedir. “Sağlık alanında insan gücü yetiştirmek” temasına ilişkin sadece bir üniversitenin görev tanımının bulunması dikkat çekicidir. Bu üniversitenin yönetiminde Tıp Fakültesinin etkin olduğu düşünülebilir.

Üniversitelerin misyon ifadeleri incelenerek oluşturulan temalardan “Toplumsallık” temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 3’teki gibidir.

Şekil 3. Toplumsallık Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

“Toplumsallık” temasının dört kategoriden oluştuğu görülmektedir. Toplumsallık ana teması içerisinde en çok yer alan kategori “Toplumsal kalkınmaya katılım sağlamak”tır (f=88). Bu kategoriye “Yenilikçi ve yaratıcı bir üniversite olmak” (f=21), “Toplumsal sorunlara çözüm üretmek” (f=15) ve “Sosyal sorumluluğa sahip olmak” (f=12) kategorileri izlemektedir.

Misyon ifadelerinden elde edilen veriler ışığında oluşturulan “Evrensellik” temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 4’te verilmiştir.

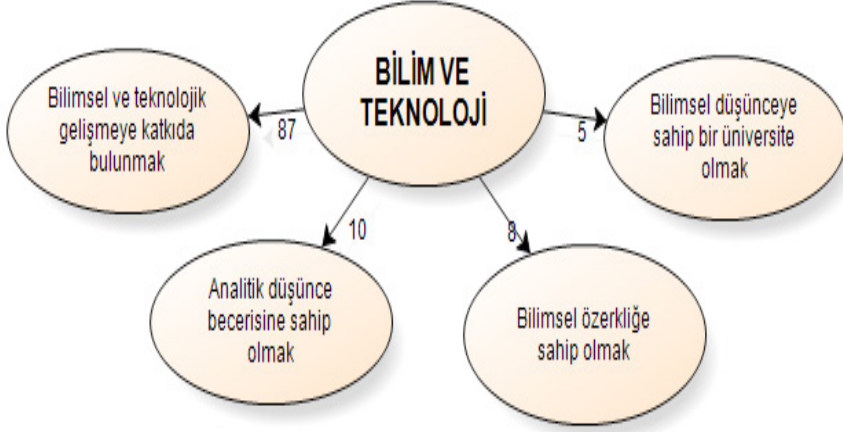

Şekil 4. Evrensellik Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

Üniversitelerin misyon ifadelerine ilişkin oluşturulan temalardan bir diğeri de “Evrensellik” temasıdır. “Evrensellik” teması üç kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; “Ulusal ve uluslararası standartlara uygunluk” (f=79); “Uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde olmak” (f=29); “Özgün bir üniversite olmak” (f=10) kategoriseleridir. Evrensellik ana teması içerisinde en fazla “Ulusal ve uluslararası standartlara uygunluk” (f=79)

kategorisi yer almıştır.

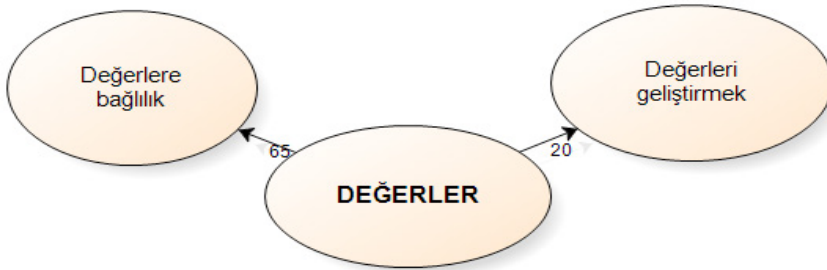
“Bilim ve teknoloji” temasına ait kategoriler ve frekans değerleri Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Bilim ve Teknoloji Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

Üniversitelerin misyon ifadeleri dikkate alınarak yapılan incelemede “Bilim ve teknoloji” teması ile ilgili 110 misyon ifadesine rastlanmıştır. Üniversiteler “Bilim ve teknoloji” teması içinde en çok “Bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkıya bulunmak” ($f=87$) kategorisine ilişkin görev tanımı yaparken, “Analitik düşünce becerisine sahip olmak” kategorisi ile ilgili 10, “bilimsel özerkliğe sahip olmak” kategorisi ile ilgili sekiz ve “bilimsel düşünceye sahip olmak” kategorisi ile ilgili beş üniversite görev tanımı yapmıştır.

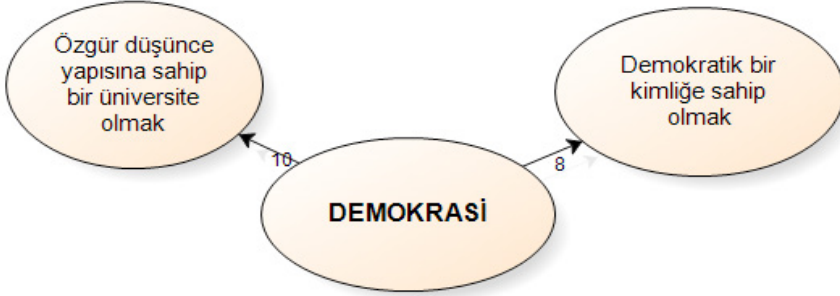
“Değerler” temasına ilişkin kategoriler ve bu kategorilerin frekans değerleri Şekil 6’daki gibidir.

Şekil 6. Değerler Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

Misyon ifadelerine ilişkin diğer bir tema olan “Değerler” temasına, 85 üniversitenin yer verdiği görülmüştür. “Değerler” teması, “Değerlere bağlılık” (f=65) ve “Değerleri geliştirmek” (f=20) olmak üzere iki kategoride toplanmıştır.

Misyon ifadeleri incelenerek oluşturulan temalardan bir diğeri olan “Demokrasi” temasına bağlı kategoriler ve frekans değerleri Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7. Demokrasi Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

Üniversitelerin misyon ifadelerinde yer verdikleri diğer bir görev tanımı olan “Demokrasi” kavramına ilişkin ifadeler incelendiğinde, 10 üniversitenin “Özgür düşünce yapısına sahip bir üniversite olmak”, 8 üniversitenin ise “Demokratik kimliğe sahip olmak” görev tanımına yer verdikleri görülmüştür.

Yapılan analizler sonucunda misyon ifadelerinde yer alan diğer bir temanın “Faaliyet alanı” teması olduğu görülmüştür. Bu temaya ilişkin oluşturulan kategoriler ve frekans değerleri Şekil 8’de verilmiştir.

Şekil 8. Faaliyet Alanı Temasına İlişkin Oluşturulan Kategoriler ve Frekans Değerleri

“Faaliyet alanı” temasına ilişkin olarak oluşturulan kategoriler incelendiğinde üniversitelerin en çok “Sağlık bakımından hizmet sunmak” (f=14) ve “Sanata katkıda bulunmak” (f=14) temalarına ilişkin görev tanımları yaptığı görülmüştür. Bu temaları

“Sportif gelişmelere katkı sağlamak” (f=6) kategorisi izlenmektedir. Bu durum üniversitelerin misyon ifadelerinin şekillenmesinde güçlü oldukları faaliyet alanlarının etkin olduğunu göstermektedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Üniversitelerin misyon ifadeleri incelendiğinde, elde edilen veriler yedi ana tema atında toplanmıştır. Oluşturulan bu temalara göre üniversitelerin misyon ifadelerinde en çok yer verdikleri görev tanımının “Eğitim öğretim hizmeti” olduğu görülmüştür. Gerçekten üniversitelerin bir yükseköğretim kurumu olarak, eğitim-öğretim hizmetini başat görev olarak almaları doğaldır. Bu temayı “Toplumsallık”, “Evrensellik”, “Bilim ve teknoloji”, “Değerler”, “Faaliyet alanı” ve “Demokrasi” temaları izlemiştir. Bu temalar, bir bakıma misyon bildirimine temel oluşturan yasal düzenlemelerden esinlendiğini ortaya çıkarmaktadır. Çünkü 1982 Anayasasının 130. ve 2547 sayılı yasanın 4. maddesinde üniversitelerin görevleri; “Eğitim-öğretim”, “Bilimsel araştırma” ve “Topluma hizmet” olarak tanımlanmıştır (Erdem, 2005). Bu açıdan bakıldığında misyon ifadelerinin genel anlamda örgütsel amaçlara göre şekillendirildiği görülmektedir.

Üniversitelerin misyon ifadelerinin birbirine çok benzediği görülmüştür. Bu durum misyon oluşturulması sürecinde katılımcı bir yaklaşımdan çok, diğer üniversitelerin web sayfalarından yararlanıldığı intibayı oluşturmaktadır. Kılıç’ın (2010) yapmış olduğu çalışmada da birbirine benzeyen örgütlerin, web sayfalarındaki vizyon ve misyon ifadelerinin benzerlik gösterdiği vurgulanmıştır.

“Eğitim öğretim hizmetine” ilişkin misyon ifadeleri incelendiğinde, bu ifadelerin en sık tekrarlanan ifadeler olduğu ve 11 kategori altında toplandığı görülmüştür. Bu sonuç Hoài’nin, (2011) üniversitelerin misyon ifadelerine ilişkin yapmış olduğu tez çalışmasında da eğitimsel terimlerin en çok kullanılan terimler olduğunu sonucuyla örtüşmektedir. Üniversitelerin “Eğitim öğretim hizmeti” kapsamında en çok yer verdikleri görev tanımı “Çağdaş ve nitelikli bireyler yetiştirme” görevidir. Bu temaya uygun görev tanımı yapan üniversitelerden Çankaya, Doğuş, Okan, Ağrı İbrahim Çeçen, Uludağ gibi üniversiteler örnek olarak verilebilir. Bu görevi “Değerlere bağlı bireyler yetiştirmek”, “Araştırmacı ve sorgulayıcı bireyler yetiştirmek”, “Yenilikçi yaratıcı ve üretken bireyler yetiştirmek” kategorileri izlenmektedir. Bu sonuç, birer eğitim yuvası olan okulların kendi kurumlarına ilişkin görev tanımlarını yaparken en çok yer verdikleri kavramların Atatürk ilke ve inkılâplarına uygun, milli ve manevi değerlere bağlı bireyler yetiştirmek olduğu sonucuyla örtüşmektedir (Altınkurt ve Yılmaz, 2011). “Sağlık alanında insan gücü yetiştirmek” temasına ilişkin sadece bir üniversitenin görev tanımının bulunması dikkat çekicidir. Üniversitelerin en temel görevleri arasında sayılan eğitim- öğretim hizmetlerine ilişkin görev tanımları incelendiğinde en sık tekrarlanan ifadenin “Çağdaş ve nitelikli bireyler yetiştirme” görevi olduğu görülmüştür. Bu durum üniversitelerin “Eğitim- öğretim hizmetinde” kaliteye daha çok önem verdiğini gösterir. Yine Karabulut Temel’in (2009) yapmış olduğu

çalışmada 71 devlet üniversitesinin misyon ifadeleri incelenmiştir. Bu çalışmada da üniversitelerin en çok yer verdikleri misyon ifadesinin eğitim öğretim etkinlikleri olduğu görülmüştür.

“Toplumsallık” temasında değerlendirilen misyon ifadelerinin dört kategoride görev tanımları bulunmaktadır. “Toplumsallık” temasına ilişkin üniversitelerin en çok yer verdikleri görev tanımları “Toplumsal kalkınmaya katılım sağlamaktır”. Bu ifade, Bartın, Batman, Mersin, Niğde, Ordu, Sinop gibi üniversitelerin yanında birçok üniversitenin önemli gördüğü temel görevler arasında sayılmaktadır. Bu temayı “Yenilikçi ve yaratıcı bir üniversite olmak”, “Toplumsal sorunlara çözüm üretmek” ve “Sosyal sorumluluğa sahip olmak” kategorileri izlemektedir. Çakmak (2008) yaptığı çalışmada; eğitimle kazanılan bilgi ve becerilerin ekonomik büyümeye katkı sağlayacağını belirtirken, üniversitelerin toplumsal kalkınmadaki yerini ve önemini vurgulamıştır. Bu görüş “Toplumsallık” temasından elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Üniversitelerin misyon ifadelerine ilişkin oluşturulan temalardan bir diğeri olan “Evrensellik” teması üç kategoride değerlendirilmiştir. Üniversitelerin bu temalardan en çok “Uluslararası standartlara uygunluk” kategorisine ilişkin görev tanımları bulunduğu görülmüştür. Bahçeşehir, Çankaya, Şifa, Hitit Üniversiteleri, bu kategoriye uygun misyon ifadeleri bulunan örnek üniversitelerdendir. Bu görev tanımına yer veren Bahçeşehir Bu temayı “Uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde olmak” ve “Özgün bir üniversite olmak” kategorileri izlemektedir. Atatürk’ün ifade ettiği “Muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak” sözünü akıllara getiren “Uluslararası standartlara uygunluk” ifadesinin, birçok üniversite tarafından öz görev olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Özdem’in (2011) yapmış olduğu çalışmada 72 devlet üniversitesinin misyon ifadeleri incelenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, evrensel nitelikte, yeterli ve yetkin bilgiye sahip olmak ifadesinin en sık tekrarlanan öz görevler arasında olduğu görülmüştür.

Üniversitelerin “Bilim ve teknoloji” teması ile ilgili görev tanımlarına ilişkin ifadelerin “Bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkıda bulunmak”, “Analitik düşünce becerisine sahip olmak”, “Bilimsel özerkliğe sahip olmak” ve “Bilimsel düşünceye sahip olmak” kategorilerinde toplandığı görülmüştür. “Bilim ve teknoloji” temasına ilişkin görev tanımları incelendiğinde “Bilim ve teknolojik gelişmeye katkıda bulunmak” kategorisine ait misyon ifadelerinin sıklık derecesinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bu görev tanımına yer veren üniversitelerden bazıları; Melikşah, Okan, Sabancı, Bozok ve Ege Üniversiteleridir. Bu bulgu Wang’ın (2011), birer eğitim yuvası olan kolejlerin sahip olduğu misyon ifadeleri üzerinde yaptığı çalışmada, “bilgiyi yaratma ve yayma” ifadesinin en çok tekrarlanan misyon ifadesi olduğunu sonucuyla örtüşmektedir. Ayrıca “Bilim ve teknolojik gelişmeye katkıda bulunmak” birçok üniversitenin üzerinde önemle durduğu öz görevler arasında sayılmaktadır.

Misyon ifadelerinde yer alan öğeler dikkate alınarak oluşturulan bir diğer tema “Değerler” temasıdır. “Değerler” teması “Değerlere bağlılık” ve “Değerleri geliştirmek” olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; evrensel değerler, top-

lumsal değerler, ahlaki değerler, demokratik değerler ve etik değerlerden oluşmaktadır. Üniversitelerin “Değerlere bağlı olmak” temasına ilişkin görev tanımlarının daha sık tekrarlanması, üniversitelerin var olan değerlerine bağlı kalmak konusunda daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu temaya ilişkin görev tanımı yapan üniversitelerden; Doğuş, Hasan Kalyoncu, Işık, Okan ve Balıkesir Üniversiteleri örnek olarak verilebilir. Bu sonuç, Turan, Durceylan ve Şişman’ın (2005) yapmış oldukları çalışmada da, genel olarak üniversite yöneticilerinin benimsedikleri idari ve kültürel değerlerin, Türk toplumunun kültürel değerleriyle uyum gösterdiği yönünde elde ettiği sonuç ile örtüşmektedir. Bu durum, üniversitelerin misyon ifadelerinde değerlere olan bağlılığın yansıtıldığını göstermektedir.

Üniversitelerin misyon ifadelerinde en az yer verdikleri temalardan biri “Demokrasi”dir. Bu temaya ilişkin ifadelerin daha az sıklıkla tekrarlanması, birçok üniversitenin öz görevlerini belirlerlerken demokratik ilkeleri göz ardı ettiği şeklinde yorumlanabilir. Bu temaya ilişkin ifadeler incelendiğinde, üniversitelerin “Özgür düşünce yapısına sahip bir üniversite olmak” ve “Demokratik kimliğe sahip olmak” görev tanımlarına yer verdikleri görülmüştür. Bu tanımlardan “Özgür düşünce yapısına sahip olmak” ifadesinin “Demokratik kimliğe sahip olmak” ifadesine göre tekrarlanma sıklığı daha fazladır. Bezmialem, Çağ, Piri Reis, Ordu, Uşak gibi üniversiteler bu temaya uygun misyon ifadeleri belirtmeleri açısından örnek olarak verilebilir. “Özgür düşünce yapısına sahip olmak” temasının daha çok tekrarlanması üniversitelerin özgür düşünce yuvası olduğu görüşünü destekler niteliktedir. Çelik ve Tonta’ya (1996) göre ise düşünce özgürlüğünün temeli, bilgiye erişim özgürlüğüdür. Bu olmaksızın üniversitelerde ne özgür araştırma, ne gerçeğin izlenmesi, ne de bilimin ilerlemesi gerçekleşebilir. Dolayısıyla üniversitelerin misyon ifadeleri oluşturulurken, özgür düşünceye ilişkin ifadelere daha sık yer vermeleri gerekir. Bu görüş “Demokrasi” temasına ilişkin elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Üniversitelerin misyon ifadelerinde en az yer verdikleri tema “Faaliyet alanı”dır. Bu temaya ilişkin oluşturulan ifadelerin az olmasının nedeni üniversitelerin daha çok içinde barındırdığı bölümlerin özelliklerine göre öz görevlerini belirlemeleridir. Bu temaya ilişkin olarak oluşturulan kategoriler incelendiğinde; üniversitelerin en çok “Sağlık bakımından hizmet sunmak” ve “Sanata katkıda bulunmak” temalarına ilişkin görev tanımları yaptığı görülmüştür. Bu temalar uygun görev tanımı yapan üniversitelerden; Ufuk, Üsküdar, Amasya, Bozok, Dicle, İnönü, Selçuk, Bilkent, Amasya Üniversiteleri örnek olarak gösterilebilir. Kısacası bu temaları “Sportif gelişmelere katkı sağlamak” kategorisi izlemektedir. Sağlık, sanat ve spor alanında fakülteleri bulunan üniversitelerin bu alanlara ilişkin görev tanımlarında buldukları görülmüştür.

Öneriler

- Tüm üniversiteler kendi özelliklerine uygun misyon ifadesini web sayfalarında yayınlamalıdır.
- Misyon ifadeleri oluşturulurken uzun ve sıkıcı açıklamalar değil, kısa ve kolay hatırlanabilir ifadeler tercih etmelidir.

- Üniversitelerin oluşturacağı misyon ifadelerinde her üniversite kendi var oluş nedenini dikkate almalı, diğer üniversitelerin misyon ifadelerini taklit etmemeye özen göstermelidir.
- Misyon oluşturulması sürecinin daha katılımcı ve daha uzun zamana yayılarak gerçekleştirilmesi, etkililiğini artırabilir.
- Üniversiteler, misyon ifadelerini belirlerken, önemi herkes tarafından kabul edilen demokrasiye ilişkin ifadelere daha sık yer vermelidir.

5. Kaynakça

- Ackoff, R. (1987). Mission Statements. *Planning Review*, 15(4), 30-31.
- Akgemici, T. (2008). *Stratejik Yönetim*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Alkoç, G. P. (2010). *Misyon ve vizyon ifadelerinin işletme stratejisindeki yeri ve işletme performansı üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Altınkurt, Y., Yılmaz, K. (2011). İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Vizyon, Misyon ve Değerleri ile İlgili Bir Çözümleme, *Akademik Bakış Dergisi*, 23, 1-15.
- Arabacı, İ.B. (2007). Stratejik Planlamada Amaç, Misyon, Vizyon ve Örgütsel Slogan Gerçekleştirme Düzeyini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma (Malatya MLO Örneği). *A.Ü. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 85-98.
- Bart, C.K. (1996). The Impact of Mission Statements of Firm Innovativeness. *International Journal of Technology Management*, 11(5), 479-493.
- Bartkus, B., Glasman, M., & McAfee, R. B. (2000), Mission Statements: Are They Smoke and Mirrors?. *Business Horizons*, 43(6), 23-28.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41
- Çelik, A., Tonta, Y. (Ed.) (1996). *Düşünce Özgürlüğü, Bilgi Edinme Özgürlüğü ve Bilgi Hizmetleri*. Bilgi Edinme Özgürlüğü İçinde, Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, (1-13)
- Doğan, H. (2008). Örgütlerde Vizyon ve Misyonların Çalışanlarca Kabulü ve Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(3), 93-110.
- Doğan, S. (2002). İşletmelerde Vizyon ve Misyon Bildirisi Geliştirme ve Önemi Üzerine Bir Araştırma. *Amme İdaresi Dergisi*, 35(1), 143-174.
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin Var Oluş Nedeni (Üniversitenin Misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 17, 104-116 , 2005
- Ertuna, Ö. (2008). *Stratejik Yönetim*. İstanbul: Okan Üniversitesi Yayınları.
- Hoài, V. T. T. (2011). *A discourse analysis of mission statements of American and Vietnamese Universities (English Versus Vietnamese)*. Unpublished Master's Thesis, Ministry of Education and Training University, Danang.
- Karabulut, E. T. (2009). A Content Analysis of the Mission Statements of Turkish State Universities. <<http://www.icabr.com/fullpapers/Temel%20Elif%20Karabulut.pdf>> (2013, Mayıs 2).
- Kılıç, M. (2010). Stratejik Yönetim Sürecinde Değerler, Vizyon ve Misyon Kavramları Arasındaki İlişki. *Sosyo Ekonomi*, 13(2), 81-98.
- Köseoğlu, M. A., Ocak, S. (2010). Misyon İfadelerinde Kullanılan Ögeler İşletmelerin Mülkiyet Ya-

- pısına Göre Değişir mi?: Özel ve Kamu Hastaneleri Üzerine Bir Araştırma. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 13(1), 63-82.
- Kunt, Ş. (2012). *Türkiye’de üniversitelerin stratejik planlarındaki misyon, vizyon ve stratejik amaçların içerik analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Nartgün, Ş. S. (2004). *Öğrenen Örgütlerde Strateji ve Planlama*. K. Demir ve C. Elma, (Ed.). Öğrenen Örgütler. (s.161–194), Ankara: Sandal Yayınları.
- Önemli, A. (2010). *Stratejik performans yönetim modeli olarak dengeli performans yönetimi ve hizmet sektöründe alan çalışması örnekleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdaşlı, K., Alan, B., Koyuncu, O., Alparslan, A. M. (2012). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Çalışanlarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin Stratejik Yönlendiricileri Konusundaki Tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6), 1-13.
- Özdem, G. (2011). Yükseköğretim Kurumlarının Stratejik Planlarında Yer Alan Vizyon ve Misyon İfadelerinin Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4),1869-1894.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Sabuncuoğlu, A., Gök, O. (2008). Büyük İşletmelerin Web Sitelerinde Yer Alan Misyon ve Vizyon İfadelerinin Pazar Odaklılık Açısından İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, X (1), 123-141.
- Sönel, M. (2007). *Firmaların vizyon ve misyon bildirelerinin analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Şengel, S. (2010). Muhasebe Meslek Odalarının Vizyon ve Misyonu Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 472-488.
- Turan, S., Durceylan, B., Şişman, M. (2005). Üniversite Yöneticilerinin Benimsedikleri İdari ve Kültürel Değerler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 181-202.
- Wang, W. N. (2011). A Factor Analysis Study on the Mission Characteristics of Taiwanese Community Colleges. *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ)*, 2(4).
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Tıpkı Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

Providing an education and training service of good quality in universities that occupy an important place in the development of country is increasingly gaining significance (Sabuncuoğlu and Gök, 2008:124). The expressions of mission which constitute the first step of strategic planning process designed to maintain quality and plan the future are important because they present the motive behind the existence of universities (Arabacı, 2007:87; Önemli, 2010:9; Kunt, 2012). Therefore, the expression of mission representing the principle duty of a university is significant for each member of that university to know, understand and experience it. This is because the sharing, adoption and internalization of mission by the university members is a prerequisite for success (Doğan, 2008:97).

This study intends to assess thematically the elements used in the Turkish universities' expressions of mission and to present what items are expressed and how frequent they are used and to exhibit their similarities clearly. To that end, 103 state and 65 foundation universities' expressions of mission which were published on their web pages in Turkey constituted the target population of this study. However, 94 state and 46 foundation universities' expressions of mission were addressed in this study because 9 state and 19 foundation universities haven't published their expressions of mission on their web pages. The phenomenological research pattern which is one of qualitative research methods was used in this study. The data of the study was collected using document review technique including the written materials that give information on the target phenomenon (Yıldırım, Şimşek, 2011). The content analysis was used for analysing the data. The content analysis basically involves gathering the similar data under certain concepts and themes and organizing them to enable the readers to understand and interpret them. The principal objective of content analysis is to derive the concepts and relations to explain the collected data. By this way, it is intended to describe the data and reveal the facts implicit in them (Yıldırım, Şimşek, 2011). In the data analysis, the Turkish state and foundation universities' expressions of mission firstly were collected from their web pages. All expressions of mission on the web pages were gathered in a Word page to be transferred to Nvivo packet program. Then those expressions were examined one by one. Basing on the similar expressions, the grouping was performed and hence seven main themes and 29 categories were created. The researchers performed those tasks separately and then they came together to discuss and agree upon the opinions that they assessed under different themes. Accordingly, the researchers agreed on changing the places of 22 expressions and hence the internal validity of study was achieved. In order to achieve the external validity of study, the research method was defined in detail. For the purpose of achieving the reliability of data collected via content analysis, the formula of Miles and Huberman "Agreement/ (Agreement+ Disagreement)x100" was used (Saban, 2008). Accordingly, the reliability rate of the researchers was obtained as $P = 827 / (827 + 22) \times 100 = 97\%$. Also, the participation of several researchers in the study, clear exhibition of researching process, secrecy of raw data, consistency between the research data and the professional observations of researchers and verification of them meet the criteria for reliability (Yıldırım, Şimşek, 2011) in this study.

Following the conducted analysis, it was discovered that the universities' expressions of mission are considerably similar. This situation creates the impression that rather than exhibiting a participant approach, web pages of other universities are more utilized while creating the mission, which is also emphasized in Kılıç's study (2010). When reviewed in terms of form, the presentation of expressions of mission shows difference from one university to the other. While some universities explain their expressions of mission under articles, others prefer representing them in sentences. Some of the universities explain their mission with single sentence while others prefer long paragraphs to represent them. When the expressions of mission are generally examined, the obtained data is gathered under seven main themes. According to those themes created, it is seen that the most frequent definition that universities use in their expressions of mission is "Education and training service". It is normal that universities, being higher educational institutions, take on the education and training service

as their principal duty. This theme is followed by “Collectivism”, “Universalism”, “Science and Technology”, “Values”, “Field of Activity” and “Democracy” themes according to the frequency of use. These themes also show that it is somehow inspired from legal regulations which constitute the foundation of statement of mission. This is because Clause 130 of 1982 Constitution and Clause 4 of Constitution No.2547 define the duties of universities as “Education-Training”, “Scientific Research” and “Community Service” (Erdem, 2005). From this point of view, it can be seen that the expressions of mission are generally shaped based on organizational goals.

When the universities’ expressions of mission under the most frequent definition, “Education and training service” are addressed, those expressions turn out to gather under 11 categories. This result is consistent with the conclusion obtained by Hoài (2011) in his thesis on the universities’ expressions of mission that the educational terms are the most frequently used terms. The most common mission addressed by universities under their “education and training service” is the duty to “educate modern and qualified individuals”. This duty is followed by the categories of “Educating individuals who protect the values”, “Educating individuals who research and question” and “Educating innovative, creative and productive individuals”. This result is compatible with the conclusion that schools, being an education house, use the concept, “educating individuals who protect the national and sentimental values in accordance with Atatürk’s principles and reforms” the most frequently while creating the mission for their institutions (Altınkurt and Yılmaz, 2011). It draws our attention that just one university has a mission for the theme of “educating manpower in the field of health”. When the universities’ missions regarding their education and training services, which are considered as one of their principal duties, are examined, it is seen that the most common expression is the duty to “educate modern and qualified individuals”. This situation shows that universities pay more importance to quality in their “education and training service”. In the notice published by Karabulut Temel (2009), 71 universities’ expressions of mission are addressed. This study points out that the most common expression of mission used by universities is the education and training activities.